HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לחוץ. לעשות מחילה בינו ובין הקבר שלא יתהיל עליו וכגון בשידה תיבה ומגדל יכנס שם מבעוד יום בעגלות אם ירצה אלמא חזי ליה: **גמ' אין למידין מן הכללות.** כל היכא דתנן בכלל לא אמרי' דוקא הוא דאיכא כלל דלא דק במילתיה ואיכא מילי לית בהו כלל כי הך דאמרינן לקמן: **ואפילו במקום שנאמר בו חוץ.** מדבר פלוני דאיכא למימר מדאפקיה להאי וודאי דק בכלליה אפילו הכי לא יפינן מיניה דדלמא שייר ולא אפיק כל מאי דבעי: **מדקאמר.** רבי יוחנן אפי' מכלל דכי אמר' למילתיה לאו הכא אמריה דהכא נאמר בו חוץ וממילתיה משמע דאכלל שלא נאמר בו חוץ אמרה ומש"ה אמר אפי' כלומר לא מיבעיא היכא דלא נאמר בו חוץ אלא אפי' במקום שנאמר בו חוץ: **ונשים פטורות.** בפרק קמא דקדושין (דף לד.) גליף טעמא: **מצה.** לילה הראשונה חובת עשה היא בערב תאכלו מצות (שמות יב) ושאר כל הימים אם רצה להסתפק בבשר בלא לחם אין חובה עליו לאכול: **שמחה.** ושמחת אתה ובייתך (דברים יד) הרי נשים במשמע. ומצה נמי חובה לנשים במס' פסחים (דף מג.) מהיקישא דלא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות[ז] כל שישנו בכל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה ונשים ישנן בכל תאכל חמץ דכל מצות לא תעשה נשים מוזהרות כאנשים (מלה.) וכתיב [דברים לא] האנשים והנשים והטף: **תלמוד תורה.** נשים פטורות דכתיב[ח] ולמדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם[ט]: **פריה ורביה.** דכתיב[י] פרו ורבו ומלאו[כ] וכבשוה אים דרכו לכבוש ואין אשה דרכה לכבוש (ביאמות דף סה.): **פדיון.** בנו הבכור חובה על האב ולא על האם. [כא] בקידושין (דף כט.) שמעינן לה מדכתיב[כב] תפדה קרי ביה תפדה כל שחייב ליפדות חייב לפדות את בנו ואשה אינה בכלל פדיון עצמה דכתיב (שמות יג) בכור בניך תפדה ולא בנותיך אינה נמי במצות פדיון בנה הבכור: **לא שנישא על גבי חזב.** עליונו של זב דכתיב (ויקרא טו) בכל אשר יגע בו הזב ואמר רבי יצחק מתני' אמר כותים (גדה דף נג.) מאי מתניתא אי נימא מתניתא דזב היינו משכב אלא בכל אשר יגע בו הזב מתניתא והיינו עליונו של זב: **חוץ מן הרצוי למשכב ומושב.** אבל אשינו רצוי טהור כדאמר בחומר בקודש (חגיגה דף כג.) יכול כפה סלה ויסב עליה יהא טמא תלמוד לומר והיושב על הכלי אשר ישב עליו (ויקרא טו) מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאינו מיוחד לישיבה שאומריס[ל] עמוד ועשה מלאכתנו: **והאדם.** דכתיב [שם] והנושא אותם אף הזב במשמע אותם: **תפוס.** לאוכף ארצו"ן בלע"ז שכשרוכב תופס באותו עץ שנקרא ארצו"ן ולהכי מטמא משום מרכב: **חד מתני לעירוב וחד מתני לאמעשר.** הלי לא שנו דקאמרינן לקמן: **מיס ומלח.** המעורבין מזון הן לטבל בהן פתו: **פירא בעינן.** כדלקמן (עמוד ב') מכלל ופרט: **כי אתא רבי יצחק מתני.** להאי לא שנו אמעשר: **דשומנא דפירא.** אפילו כשאין קרבי דגים מעורבים בו יש שם קצת משמנן עם המיס ומלח: **אבל מיס ומלח.** דעלמא דלאו ליר הוא לא אמר: לא

מפני שיכול [ח] לחוץ ולילך ולאכול: **גמ'** [ט] **א"ר יוחנן אין למידין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ מדקאמר אפי' במקום שנאמר בו חוץ מכלל דלאו הכא קאי היכא קאי התם קאי** [י] **א כל מצות עשה שהזמן גרמא אנשים חייבין ונשים פטורות ושלא הזמן גרמא אחד נשים ואחד אנשים חייבין וכללא הוא דכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות הרי מצה שמחה והקהל דמצות עשה שהזמן גרמא הוא ונשים חייבות וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות הרי תלמוד תורה פריה ורביה ופדיון הבן דמצות עשה שלא הזמן גרמא ונשים פטורות אלא אמר רבי יוחנן אין למידין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ אמר אביי ואיתימא רבי ירמיה אף אנן נמי תנינא** [יא] **עוד כלל אחר אמרו** [יב] **כל שנישא על גבי הזב טמא** [יג] **וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ומושב** [יד] **והאדם ותו ליכא והא איכא מרכב האי מרכב היכי דמי אי דיתיב עליה היינו מושב אנן הכי קאמרינן הא איכא גבא דאוכפא** [טו] **דתניא** [טז] **האוכף טמא מושב והתפוס טמא מרכב אלא שמע מינה אין למידין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ אמר רבינא ואיתימא רב נחמן אף אנן נמי תנינא בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים והמלח** [א] **ותו ליכא** [ב] [א] **והא איכא** [יז] **כמיהין ופטריות אלא שמע מינה אין למידין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בו חוץ: הכל ניקח בכסף מעשר כו': ר'** [יח] **אליעזר ור' יוסי בר חנינא חד מתני אעירוב וחד מתני אמעשר חד מתני אעירוב** [יט] **ל"ש אלא מים בפני עצמו ומלח בפני עצמו דאין מערבין אבל במים ומלח מערבין וחד מתני אמעשר לא שנו אלא מים בפני עצמו ומלח בפני עצמו דאין ניקחין אבל מים ומלח ניקחין בכסף מעשר מאן דמתני אמעשר כ"ש אעירוב ומאן דמתני אעירוב אבל** [כ] **אמעשר לא מ"ט פירא בעינן כי אתא רבי יצחק מתני אמעשר מיתיבי העיד ר' יהודה בן גדיש לפני ר"א של בית אבא היו לוקחין ציר בכסף מעשר אמר לו שמא לא שמעת אלא כשקרבי דגים מעורבין בהן ואפילו רבי יהודה בן גדיש לא קאמר אלא בציר דשומנא דפירא היא אבל מים ומלח לא אמר רב יוסף**

לא

מפני שיכול לחוץ ולילך ולאכול. אבל אי נלאו הכי לא הוי עירוב אע"ג דחזי לישראל משום דהוי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר והיינו טעמא דת"ק דלא הוי עירוב ולא משום דס"ל כסומכוס ומיהו ר' יהודה משמע דסבר כסומכוס מדקאמר ולאכול וכן קאמר בברייתא לקמן (דף לא.) מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה משמע דבעי מידי דחזי ליה: **כל שנישא על גבי הזב.** אם נפרש דבהיסט איירי שמסיט כולו הוי כל דוקא ובכמה דוכתי קרי להיסט משא אבל אי מיירי בעליונו של זב שאינו מסיט כולו (ד) ושמקצתו נגרר בארץ דלאו היסט הוא כדאמר (מ"כ פ' מצורע) איזהו מגע שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו מספקא לר"י אי שייך בכל דבר או לא דעליונו של זב נפקא לן מבכל אשר יהיה תחתיו הזב (ה) אי הוי דומיא דמשכב ומושב שאינו נוגע אלא בדבר הראוי לכך או לא:

כל שהזב נישא עליו טהור. אומר רבינו תם דטהור מטומאה חמורה דאינו מטמא אדם וכלים אבל טמא טומאה קלה כגון לטמא אוכלין ומשקין אף על גב דאינו ראוי למשכב ומושב ומייתי ראיה מפרק דם הנדה (דף מד:) דקאמרינן אי מה היא עושה משכב ומושב כו' (ו) אף (מ) (מדוה) נמי עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים ומשני אמר קרא היא ולא דמה אי מה היא מטמאה באהן מסמא אף מדוה נמי והשתא כיון שמיעטו דמה מדין משכב ומושב מאי קאמרינן תו ליטמא באהן מסמא והא אהן מסמא איינו משכב ומושב דמטעם משכב ומושב הוא דמיטמא דקתני בתורת כהנים אפילו עשרה כלים זה על זה ואפילו על גבי אהן מסמא מניין תלמוד לומר כל המשכב ואהן מסמא מפרש רבינו תם דהיינו אהן גדולה שיש כלים מתחתיה ואין מרגישין הכלים בכובד הזב היושב על האהן שבלא הזב האהן כבידה ביותר ומפרש התם רבינו תם דהכי פירושו אי מה היא כו' כלומר דנהי שמיעטת דמה מטומאה חמורה אכתי מניין שלא יטמא טומאה קלה אף על גב דממעטו ממשכב ומושב צריך למעט מטומאה קלה והיינו משום דאפילו דבר שאינו ראוי למשכב ומושב מטמא טומאה קלה ואין נראה דבהדיא כתיב בתורת כהנים תניא כל אשר יסכב עליו הזב יטמא יכול יטמא דבר שאינו ראוי לשכיבה לא מה היא אינה מטמאה כו' יכול הוא והיא לא יטמאו טומאה חמורה אבל יטמאו טומאה קלה תלמוד לומר משכב אלמא מידי דלא חזי למשכב ומושב טהור לגמרי ונראה לפרש דמה שמרבה בתורת כהנים אבן מסמא מוכל המשכב היינו דוקא לטומאה קלה ושמא בשום מקום ממעט לה מטומאה חמורה אבל מידי דלא חזי למשכב ומושב אפי' טומאה קלה ליכא ולכך אע"ג דמיעטו דמה מדין משכב ומושב לענין טומאה חמורה עדיין צריך למעט מדין אבן מסמא שהוא לענין טומאה קלה: **אי דיתיב עלה היינו מושב.** תימה דבקרא כתיב מרכב ומושב ודיינן חלוק זה מזה (ט) וי"ל דהכי דקרא מחלק בין ישיבה דרכיבה לישיבה דעלמא מ"מ התנא דקאמר חוץ מן הראוי למשכב ומושב כל עניני ישיבות קאמר ולא נימא דלא דק בכללי' משום הכי קאמר היינו מושב: **אבל במים ומלח מערבין.** בסמוך מוקי בשנותן לתוכן שמן וקשה דתיפוק לי משום שמן כדפריך לקמן (עמוד ב') אמעשר והכא לא שייך שינויא דהתם ויש לומר דהכא אינטריך דאף על גב דלא הוי מן השמן מזון שמי סעודות: **מאן דמתני אמעשר כ"ש אעירוב.** וקשה הא איכא כמיהין ופטריות וכפניות ופולין ובישין דאמרינן לקמן דאין מערבין

מסורת הש"ם

ז) גי' ירו' ובמשנה שמתשעות ליל לחוץ וגירסת רי"ף ללא לחוץ וגירסת הרא"ש לחוץ ולאחוצ. ח) לקמן כט. קידושין לד., ג) [קידושין כט. וש"נ], ד) זבין פ"ב מ"ב, ה) תוספתא דכלים ב"ב פ"ב ה"ד, ו) [ל"ל אלעזר], ז) [דברים טז], ח) [דברים יח], ט) [קידושין כט.], י) [בראשית ח], כ) [במדבר יח], ל) בא"ס נוסף: לו, מ) [ל"ל דמה], נ) [דהגוגע במרכב אין טעון כיבוס בגדים כדמוכח בתורת כהנים עי' תוס' פסחים ג. ד"ה שהרי],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שמתה וכו' מוהכרות כאנשים דהוקשו נשים לאנשים לכל עונשים שבתורה בפרק קמא דקדושין: (ב) ד"ה פריה ורביה וכו' ומלאו את הארץ וכבשוה: (ג) ד"ה פדיון וכו' על האם בבכורות שמעינן לה מדכתיב תפדה וקרי ביה פְּדֻיָה כל שחייב לפדות את עצמו חייב: (ד) תוס' ד"ה כל שנישא וכו' ומיטו טולו כגון שמקצתו: (ה) בא"ד תחתיו הזב מי הוה דומיא: (ו) ד"ה כל שהזב וכו' מה היא עושה משכב ומושב לטמא אדם ולטמא בגדים אף מדוה נמי וכו' לטמא בגדים כו' ומשני וכו' אף מדוה נמי מטמאה באבן מסמא והשתא כיון וכו' תלמוד לומר כל המשכב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

(א) גמ' הא אינא כמיהין ופטריות. נ"ב וכו' כל"ל כמו שהגיה הגאון מהר"א ווילנא. ויאור דבריו בביאוריו לש"ע א"ח סי' שפ"ו ס"ק ט"ז יעו"ש באורך דקושית הש"ס קאי על מיקח בכסף מעשר. וכמהין ופטריות אינן נקחין כדאיתא בתורת כהנים פ"א פיסקא מ' אבל לענין עירוב לא שייך כלל דממ"נ אם מטמאלין הוו מאכל ומערבין בהם כדמוכח בשבת פ"א ע"א ואם אין הם הל"ל מתבואה שאין מערבין בה כדלקמן דף כ"ט ע"א א"ו כלאמור ודפח"ח אף שהוא דלא כרי"ף והרמב"ם. וא"ע גם במוספות ד"ה מאן דמתני וכו' דסברי דניקחין בכסף מעשר נגד הת"כ שהגיה הגאון ז"ל. וי"ל:

מוסף רש"י

אין למדין מן הכללות. כל היכי דתני כלל כי האי גוונא כל מצות עשה וכו' וכל מצות לא תעשה, הכל מיירי בראיה, אין למדין מהם, דאיכא הוה דלאו דוקא, **ואפילו במקום שנאמר בו חוץ.** דאיכא למימר מדאפקיה האי דאפיק ש"מ דוקא הוא ולא שייר מידי, אפ"ה אין למדין (קדושין לד.). **כל מצות עשה שהזמן גרמא.** שהזמן גורם לה שתנא (שם כט.).

עין משפט נר מצוה

מוכנים הל' ג):
ב ב מיי' פ"ט מהלכות משכב ומושב הל' ח ופ"ו הלכה ג והלכה ו:
ג ג מיי' פ"ו שם הל' ו ופ"ז הלכה ח:
ד ד מיי' פ"ח שם הל' ח ופ"ו הל' ו ופ"ח הלכה ב:
ה ה מיי' פכ"ה מהל' כלים הלכה כ:
ו ו ז מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה ח סמג עשין לרבנו ג טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ה:
ז ח מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה ד סמג עשין קלו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' חוץ מן המיס והמלח. נ"ב וכו': [ב] **והאיבא** כמיהין ופטריות. נ"ב ת"כ פ"ח פסקא ח. (ועמ"ש רבינו בלו"מ סי' שפ"ו ס"ק ט"ז וממ"ש ומי קאי אכמיהין מבושלין קשה ביותר כו'. עיין רש"י קדושין ל"ד ע"א ד"ה והאיכא כו' וקיש לה לרבנן דלא זייע):

לעזי רש"י

ארצו"ן. קשת-האוכף (אחד משני החלקים המקבילים המהווים את שלד האוכף).

רבינו חננאל

א"ר יוחנן אין למידין מן הכללות ואפילו [ב]מקום שנאמר בהן חוץ. פי' כל מקום שיאמר כל אינו ממש. ואפילו אם יפרש ויאמר חוץ מכך וכך, לא תאמר כיון שאמר חוץ אין לך דבר היוצא מן הכלל הזה אלא המפורשין, אלא יש הרבה זולתם יוצאין מזה הכלל. ואסיקנא בקדושין תנן כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ואנשים חייבין כו'. והתם א"ר יוחנן אין למידין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בהן חוץ. אמר אביי אף אנן נמי תנינא, במסכת זבין פר' ה' עוד כלל אמרו כל הנישא על גבי הזב טמא, וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמושב והאדם. ואקשינן כללא הוא ותו ליכא, והא איכא מרכב. ואמרינן מרכב מאי ניהו איכוף אדיתיב עליה היינו מושב. ולטעמיך מי לא כתיב מושב וכתיב מרכב. אלא מרכב גברא [נ"א: גבא] אוכפא דבהדי דרכיב מחית ידיה עליה. ותנן בתוספתא בכלים פרק כ' האיכוף מטמא מושב והתפוס שלו מטמא מרכב. ושאר כל התופיות שבצדדין (ז)אם היו רחבות טפח טמאין. יש מי שמפרש התופיות הזוגות והן העצים הנתונין בטיפשא שמאחור ושלפנים, כדכתיב והזוגות רחצו. והן עצי המרכב שניטבפו מן הדם. פי' **האיכוף** הען שאחורי הסרג. **והתפוס.** הען שלפניו שאוחז בידו בעת שהוא עולה לרכוב. והנה אילו לא מושב ולא מרכב

וטמאין. ש"מ אין למידין מן הכללות. וכן שנינו בכל מערבין חוץ מן המים ומן המלח והא איכא כמיהין ופטריות נמי כמו המים [ו]המלח. ואמרינן לא שנו אלא מים בפני עצמן ומלח בפני עצמו אבל שניהן יחד ניקחין. מן דמתני אמעשר שניקחין כ"ש אעירוב שמערבין כו'. כי אתא ר' יצחק מתני אמעשר. ואותבינן עליה מיהא דתניא יהודה בן גדיש לפני ר' אליעזר של בית אבא היו לוקחין ציר בכסף מעשר, אמרו לו שמא לא שמעת אן[לא] בציר שקרבי דגים מעורבין בהן. ואפי' יהוד' בן גדיש לא אמר [אלא] בציר דשומנא דפירות הוא, אבל מים ומלח דברי הכל הוא לא. ופריק רב יוסף